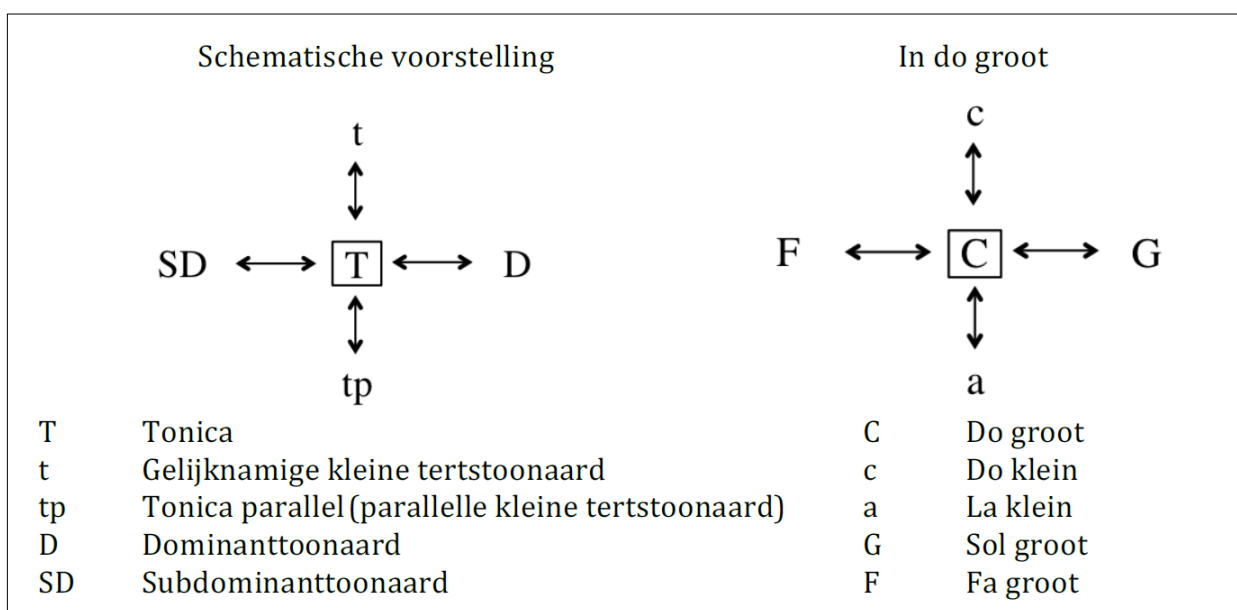

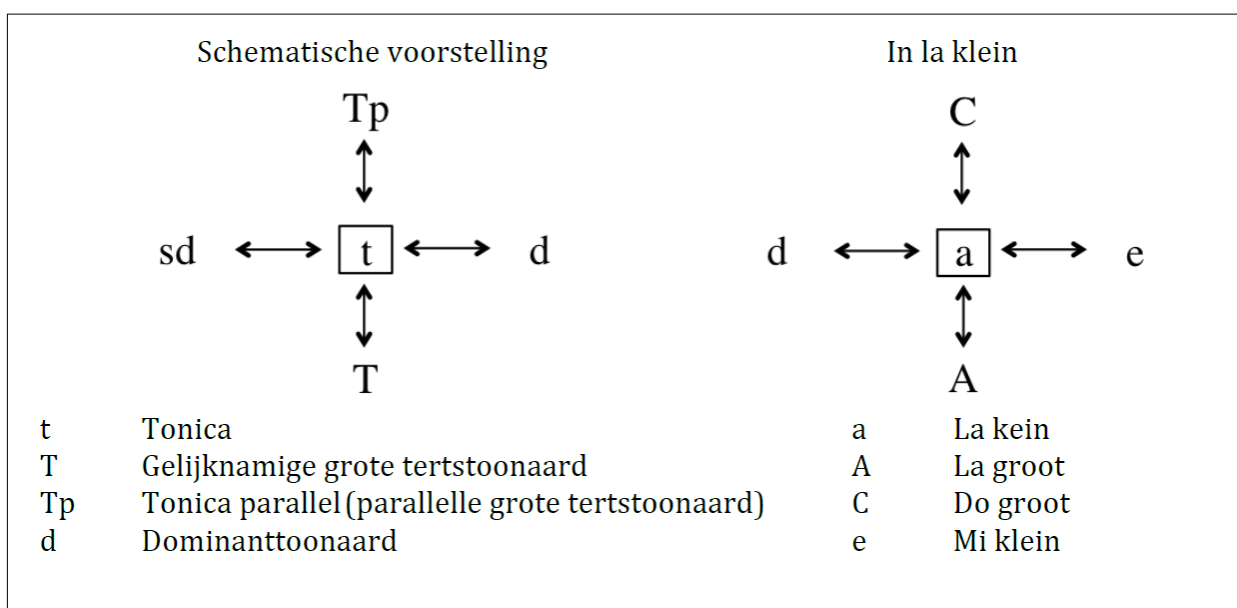
Modulaties van de eerste graad

Modulatie = verandering van toonaard binnen eenzelfde muziekwerk.

Modulatie van de eerste graad = een hoofdtoonaard heeft buurtoonaarden die **slechts één stap van hem verwijderd** zijn. Deze naburige toonaarden kunnen we als volgt samenvatten, vertrekkende vanuit een grote tertstoonladder:

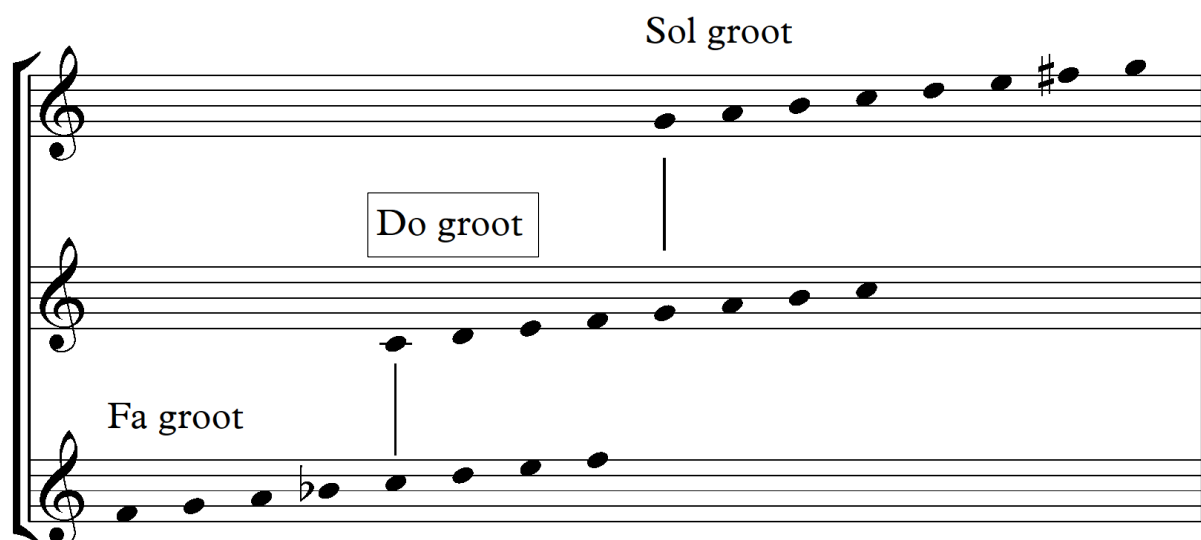

Vertrekken we vanuit een kleine tertstoonladder, dan bekomen we het volgende schema:

Kwintmodulaties

We beginnen met de toonaarden die slechts 1 wijzigingsteken (kruis/mol/hersteld) verschillen. Deze vinden we **links en rechts van de hoofdtoonaard in de kwintencirkel**.

De **hoofdakkoorden I, IV en V** bevestigen de toonaard niet alleen in hun karakter (majeur of mineur) maar zijn ook **'buren'** van elkaar in de kwintencirkel.

Fa	Do	Sol	Re	La	Mi	Si	Kwintencirkel
IV	I	V					Hoofdgraden in DO groot
	IV	I	V				Hoofdgraden in SOL groot
		IV	I	V			Hoofdgraden in RE groot
			IV	I	V		Hoofdgraden in LA groot
				IV	I	V	Hoofdgraden in MI groot
							Enz

We merken dat er bij een kwintmodulatie altijd **twee gemeenschappelijke hoofdakkoorden** zijn. Deze kunnen als **scharnierakkoord of spilakkoord** worden gebruikt.

Scharnierakkoord = Een akkoord dat, bij een modulatie, zowel in de eerste als in de tweede toonaard aanwezig is. Dit spilakkoord is **idealiter een hoofdakkoord** in beide toonaarden, maar is dat **niet noodzakelijk**.

In het akkoord dat volgt op het scharnierakkoord, geldt dus een nieuwe voortekening (vermits vanaf hier de nieuwe toonaard geldig is). De noot die nu verandert, noemen we de **signaalnoot**.

Signaalnoot = Nieuwe noot die ontstaat door een modulatie en deze dus bevestigt.

Modulatie			
1. Toonaard x	2. Scharnierakkoord toonaard x & y	3. Signaalnoot toonaard y	4. Volmaakte / Halve cadens toonaard y

DO GROOT

SOL GROOT

Signaalnoot

I V I IV V } V I

Scharnierakkoord

DO GROOT

FA GROOT

Signaalnoot

I V I IV } IV V I

Scharnierakkoord

Tussendominant of modulatie?

We ontdekken dat we, door een signaalnoot toe te voegen, in feite gebruik maken van de reeds gekende **tussendominanten**. De grens tussen een daadwerkelijke modulatie en het plaatselijk gebruik van zo'n tussendominant is dun...

Tussendominant: We spreken van het gebruik van een tussendominant indien dit slechts **plaatselijk** is en men na dit akkoord verder gaat in de hoofdtoonaard alsof er niets gebeurt is. (zie ook hoofdstuk 11)

Signaalnoot: We spreken van een modulatie indien men, na zo'n vermeende tussendominant, **enkele maten** verblijft in de nieuwe toonaard en de nieuw bekomen signaalnoot dus langer blijft voorkomen.

Oefening: Zoek de kwintmodulaties. Noteer vervolgens de voortekening en hoofdakkoorden van elke toonaard. Wat zijn de resulterende scharnierakkoorden en signaalnoten?

De eerste oefening is ingevuld als voorbeeld.

1.

Fa groot ← kwint lager Do groot → kwint hoger *Sol groot*

I IV V I IV V I IV V

2.

← La klein →

I IV V I IV V I IV V

3.

←
La groot
→

I IV V I IV V I IV V

4.

←
Mi b groot
→

I IV V I IV V I IV V

Moduleren tussen paralleltoonaarden

Paralleltoonaard = toonaard met **exact dezelfde noten**. **Kleine tertsen** hoger of lager.

Een toonladder van 7 noten kan zowel een mineur- als majeurtoonaard vormen, al naargelang de noot vanwaar we de ladder beginnen (=tonica). Zo kent **do groot**, zoals wij weten, dezelfde noten als **la klein**, een kleine tertsen lager.

Do groot

La klein (antiek/harmonisch/melodisch)

De confrontatie tussen deze parallelle toonaarden wordt pas interessant indien we bij de mineurtoonaard de **harmonische of melodische wending** (zie ook hoofdstuk 9) gebruiken. Zo krijgen we pas door de wijzigingstekens het gevoel echt gemoduleerd te hebben.

Do groot

I IV V

La klein (antiek/harmonisch/melodisch)

I IV V

Indien we I, IV en V van do groot en la klein vergelijken, merken we dat er **geen gemeenschappelijke hoofdakkoorden** zijn. Waar we bij de kwintmodulaties liefst kozen voor een hoofdakkoord als spil, zijn we hier dus vrij om eender welk hoofd- of nevenakkoord van do groot te nemen als scharnierakkoord.

DO GROOT

LA KLEIN

I V I IV VI } I

V I

Signaalnoot

Scharnierakkoord

Oefening: Even intervallen opfrissen. Geef de paralleltoonaarden:

1. Do groot	→	<u>la klein</u>
2. La groot	→	_____
3. Mi b groot	→	_____
4. Do# klein	→	_____
5. Do klein	→	_____
6. Sol groot	→	_____
7. Re klein	→	_____
8. Si b klein	→	_____

Moduleren tussen gelijknamige toonaarden

Gelijknamige toonaard = bv. do groot en do klein delen **dezelfde tonica**. Enkel een aantal wijzigingstekens toveren de gelijknamige toonladder om tot een mineur- of majeuretoonaard.

Bemerk ook hier dat er een groot verschil is indien we in de mineurtoonaard antieke, harmonische of melodische wending gebruiken. **Melodische wijze** bevat zelfs **maar één noot verschillend** t.o.v. haar gelijknamige majeuretoonaard!

Do groot

Do klein (antiek/harmonisch/melodisch)

The image shows two musical staves. The top staff, labeled 'Do groot', shows a C major scale (Do, Re, Mi, Fa, Sol, La, Si, Do) in treble clef. The bottom staff, labeled 'Do klein (antiek/harmonisch/melodisch)', shows a C minor scale (Do, Re, Mi, Fa, Sol, La, Si, Do) in treble clef. The notes for Do, Re, Mi, Fa, Sol, and La are identical in both scales. The Si note in the minor scale is lowered by a half step, indicated by a flat symbol (b) above the note.

Bij een modulatie naar de gelijknamige toonaard is het scharnierakkoord dezelfde in de hoofd- en buurtoonaard. Dit zal vrijwel altijd V (of V7) zijn omdat dit akkoord zowel in majeur als in mineur (toch bij harmonische en melodische wijze) een grote drieklank is.

Do groot

Do klein (antiek/harmonisch/melodisch)

I IV V

I IV V

DO GROOT DO KLEIN

I V I V } I IV V I

Scharnierakkoord

Signaalnoot

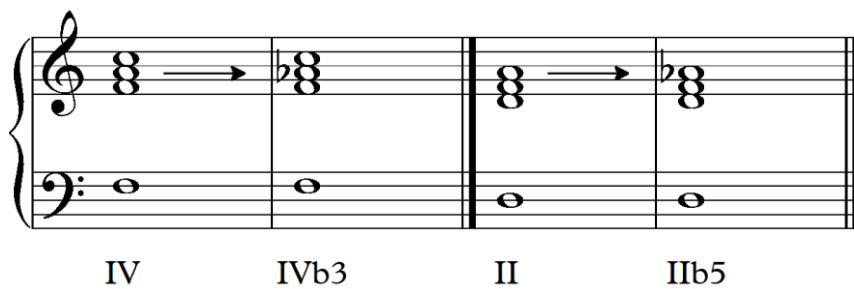
Molldur of modulatie?

Molldur = Letterlijk 'groot-klein' in het Duits. We maakten reeds kennis met dit begrip in hoofdstuk 13: versieringen van de SD.

Daarbij konden we in een **majeurcontext plaatselijk een akkoord uit de gelijknamige mineurtoonaard 'lenen'**.

IVb3 en IIb5

Dit pasten we toe op IV en haar nevenakkoord II:

Net als bij het gebruik van tussendominanten, spreken we bij het gebruik van Molldur niet per se van een modulatie naar de gelijknamige toonaard, zoals we die net leerden kennen. Dit doen we pas indien we enkele maten lang in de nieuwe toonaard verblijven.

Picardische terts

Een nieuwe, zeer vaak voorkomende toepassing van het **Molldur**principe vinden we in de picardische terts. Hier werken we andersom: van een mineur- naar een majeurcontext.

Picardische terts = een **grote drieklank op I, op het einde van een stuk in mineur** waar dus normaalgezien een kleine drieklank op I hoorde te staan. Een verrassend, hoopvol effect. Wikipedia kan je trouwens de herkomst van deze bizarre naam goed verklaren ☺

Ook dit lijkt weer op een modulatie naar de gelijknamige buurtoonaard, maar hoeven we door haar **plaatselijke aanwezigheid** dus niet als zodanig te benoemen.

Oefening: Bepaal de toonaard en benoem de graden. Pas de subdominant en tonica indien mogelijk aan volgens het Molldurprincipe.

1.

Exercise 1 is a piano accompaniment in B-flat major (two flats). The key signature is B-flat major. The melody in the right hand consists of four measures: a whole note chord of B-flat and D-flat, a half note chord of E-flat and G, a half note chord of F and A-flat, and a whole note chord of B-flat and D-flat. The bass line in the left hand consists of four measures: a half note B-flat, a half note D-flat, a half note E-flat, and a whole note F. Below the staff, there are seven horizontal lines for labeling the notes.

2.

Exercise 2 is a piano accompaniment in D major (two sharps). The key signature is D major. The melody in the right hand consists of four measures: a whole note chord of D and F-sharp, a half note chord of E and G, a half note chord of A and B, and a whole note chord of D and F-sharp. The bass line in the left hand consists of four measures: a half note D, a half note F-sharp, a half note A, and a whole note B. Below the staff, there are seven horizontal lines for labeling the notes.

3.

Exercise 3 is a piano accompaniment in D major (two sharps). The key signature is D major. The melody in the right hand consists of four measures: a whole note chord of D and F-sharp, a half note chord of E and G, a half note chord of A and B, and a whole note chord of D and F-sharp. The bass line in the left hand consists of four measures: a half note D, a half note F-sharp, a half note A, and a whole note B. Below the staff, there are seven horizontal lines for labeling the notes.